

IQTIDORLI O'QUVCHILARNI ANIQLASH VA ULAR BILAN ISHLASH USULLARI

Gafforova Sarvinoz Asrorovna

Sirdaryo viloyati pedagogik mahorat markazi o'qituvchisi

E-mail: gafforivasarvinoz@gmail.com

Annotatsiya. Iqtidorli o'quvchi va talabalarni kashf qilishda ular turli hil shart sharoitlarda bo'ladilar. Shuni ham nazardan chetta qoldirmasigimiz lozimki iqtidorli va iste'dodli o'quvchilarni faqatgina o'zlashtirish ko'rsatkichi yuqori ,a'lo baholarga o'qiydigan o'quvchilar orasidan izlamasligimiz lozim. Shunday o'quvchilar borki ularning hulqi og'ishgan bo'ladi ,fanlardan o'zlashtirish ko'rsatkichi past ,qandaydir bir o'zgacha atmosferada yashaydilar. Ular bilan psixologichiski va do'stona suhbatlashib iqtidorlarini aniqlashimiz ham mumkin.

Annotation. When discovering talented students and students, they are in different conditions. We should also not leave aside the view that we should not look for gifted and talented students only among those who have a high mastering performance and are studying for excellent grades. There are students whose hulks will be deviated ,the index of assimilation from the sciences is low, they live in some special atmosphere. We can also identify their talents by talking to them psychologichiski and amicably.

Kalit so'zlar: mamlakat, ta'lim, tajriba. xorijiy tajriba, ta'lim inspeksiyasi, tuzilma, xalqaro baholash.

Keywords: country, education, experience. foreign experience, educational inspection, structure, International Assessment.

Kirish (Introduction).

So'nggi yillarda mamlakatimiz ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar, insonparvarlik, shaxsga yo'naltirilgan va rivojlantiruvchi ta'lim texnologiyalariga qaratilayotgan e'tibor iste'dodli, iqtidorli o'quvchilarga munosabatni o'zgartirdi. Zero, innovatsion texnologiyalar davriga o'tishni intellektual salohiyatni saqlamasdan va ko'paytirmasdan amalga oshirib bo'lmaydi, chunki bu mamlakat iqtisodiy rivojlanishining hal qiliuvchi omillaridan biridir. Binobarin, iqtidorli bolalarni barvaqt aniqlash, o'qitish va

tarbiyalash, ularning salohiyatini ro'yobga chiqarishni ta'minlaydigan shart-sharoitlarni yaratish ta'lim tizimini rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Qanday bolalar iqtidorli deb ataladi? Ularni qo'llabquvvatlash uchun nima qilish mumkin? Iqtidorlilik– bu insonning boshqa odamlarga nisbatan bir yoki bir necha faoliyat turlarida yuqori (g'ayrioddiy, ajoyib) natijalarga erishish imkoniyatini belgilaydigan psixikaning butun hayoti davomida muntazam ravishda rivojlangan sifati Bunday masalalar bo'yicha katta tajriba to'plangan. 1975-yildan buyon iqtidorli bolalarning Butunjahon kengashi mavjud bo'lib, u shunday bolalarni o'rganish, o'qitish va tarbiyalashni muvofiqlashtiradi, xalqaro konferensiyalar tashkil etadi. Iqtidorli bolalar kattalarning yordamiga, alohida e'tibor va yo'l-yo'riqlarga muhtoj emas degan fikr bor.

Biroq...

Iqtidorli bolalarni aniqlash metodikasi quydagi tartibda

I bosqich– dars mashg'ulotlari doirasida o'tkaziladi. Ushbu bosqichda o'z faningizga qiziqish ko'rsatishga harakat qiling.

II bosqich– sinfdan tashqari ish shakllari. Bunda bolaning o'zini to'liq namoyon qilish, o'z iste'dodini ochish imkoniyati mavjud.

III bosqich– yakuniy bosqich. Ushbu bosqichda fanga qiziqish va ijodkorlik ko'rsatgan o'quvchilarning tor doirasi bilan ishlanadi. Ushbu bosqichning ish shakllari dizayn va tadqiqot faoliyati, tanlovlarda, olimpiadalarda ishtirok etishdir. turli darajadagi Ta'limning nostandart shakllari Maslahatlashuvlar (individual va guruh) Iqtidorli o'quvchilar bilan kerak bo'lganda individual maslahatlar o'tkaziladi bu o'quvchining ilmiy-amaliy konferensiya, olimpiada va boshqa intellektual musobaqalarga tayyorlanishiga yordam berishga taalluqlidir Agar kerak bo'lsa ma'lum kunlarda guruh maslahatlashuvlari o'tkaziladi. Guruh maslahatlarida o'quvchilar bilan loyihalash va tadqiqot faoliyatini tashkil etish, imtihon topshirishga tayyorgarlik ko'rish mumkin.

OLIMPIADA

Iqtidorli doirasida bolalarni o'quvchilarni qo'llab-quvvatlash fan olimpiadalariga qatnashishini ta'minlash va yo'naltirish. Fan olimpiadasi bolaning fanga bo'lgan qiziqishi chuqurligini aniqlash, muayyan fan yo'nalishini o'rganish bo'yicha maxsus qobiliyatlarni

aniqlash usullaridan biridir. Tadqiqot faoliyati O'quvchilarning ilmiy-tadqiqot faoliyati har bir bolada o'z-o'zini aqlashni rivojlantirish bilan ijodiy shaxsni shakllantirishga yordam beradi. O'quvchida hech bo'lmaganda ba'zi iste'dodlarni boshqan kechirish, sinab ko'rish, aniqlash va yangilash imkonini beradi. O'qituvchining vazifasi ijodiy muhitni yaratish, saqlash va rivojlantirishdir. Iqtidorning shakllanish darajasi Haqiqiy iqtidor– psixologik xususiyat yoshi va ijtimoiy me'yorlarga nisbatan ma'lum bir fan sohasida yuqori darajadagi ishlashda namoyon bo'ladigan aqliy rivojlanishning yuqori va tayyor ko'rsatkichlari bo'lgan bola. Potensial iqtidorlik– faoliyatning ma'lum bir turida yuqori yutuqlarga erishish uchun faqat ma'lum aqliy qobiliyatlarga ega bo'lgan, ammo ularning funksional yetishmovchiligi tufayli ma'lum bir vaqtda o'z imkoniyatlarini amalga oshira olmaydigan bolaning psixologik xususiyati. Iqtidorning namoyon bo'lish shakllari Aniq iste'dod bolaning faoliyatida, shu jumladan, noqulay sharoitlarda juda aniq namoyon bo'ladi. Yashirin iste'dod (yashirin shaklda namoyon bo'ladi). Bolaning yashirin qobiliyatligining sabablari kattalar tomonidan uning tarbiyasi va rivojlanishidagi xatolarida, uning boshqa odamlar bilan o'zaro munosabatlarida, madaniy muhitning o'ziga xos xususiyatlarida (xulq-atvor me'yorlarini o'zlashtirishda) yotadi.

Maqsadlar– mening kelajagim

Maqsad: Ulkan marralarga erishishga hissa qo'shadigan maqsadlarni shakllantirish.

Ishtirokchilar soni: 15-20 kishi **Vaqt:** 20-40 daqiqa

- O'qituvchi o'quvchilarga oldiga qo'ygan maqsadlar ro'yxatini shakllantirishni taklif qiladi.
- Maqsadlar 3-5 tadan oshmasligi kerak.
- Keyin o'quvchilar maqsadlarni vaqt ketma-ketligida tartibga soladilar.
- Ular bu vazifani bajarib bo'lgach, kelajakdagi maqsadlar ro'yxatini qayta ko'rib chiqadilar va o'zaro fikr almashadilar.
- O'quvchi yana o'z maqsadlarini qaytadan ko'rib chiqadi va o'zgarishsiz qolgan maqsadlar uchun rejalar tuziladi. O'z-o'zini taftish qilish
- O'qituvchi o'quvchining bajara olmagan ishlarini eslashni taklif etadi.

- Hafta, oy, yil davomida rejalashtirgan ishlarining qanchasiga ulgurganliklari taqsimotini tayyorlash topshiriladi.
- Bajarilmagan qolgan ishlar sababi va izohini yozing topshiriladi.
- Rejalar ichida ishtiyoq bilan amalga oshirilgan ishlar ro'yxatini tuzish taklif etiladi.
- Bajarishga imkon bor-u, ammo yetarli bilim va malaka bo'lmagan ishlar ro'yxati alohida guruhlanadi.

Iqtidorli o'quvchilar bilan ishlaydigan o'qituvchilarga qo'yiladigan talablar Moslashuvchanlik, individual dasturlarni ishlab chiqish uyushma jamoasida hisssiy jihatdan xavfsiz muhitni yaratish bolalarda eng yuqori darajadagi aqliy jarayonlarning rivojlanishini rag'batlantirish ta'lim uchun turli usullardan foydalanish o'quvchining shaxsiyati va qadriyatlarini hurmat qilish, va uning ijobiy o'zini o'zi qadrlashini shakllantirish o'quvchilarning ijodiy qobiliyati va tasavvurlarini rag'batlantirish hisoblanadi.

Xulosa

O'quvchilarning sinfdan va maktabdan tashqari ijodiy faoliyatini tashkil etishda maktabning intellektual ,moddiy texnik vositalaridan ko'proq foydalanish ,fan to'garaklari ,sport va turli hil o'quvchi o'zi qiziqadigan yo'nalishlar bilan band qilishi zarur bo'adi bunda sinf raxbarining o'rni judda muhim ro'l o'ynaydi.O'quvchi va talaba yoshlarga yaratilayotgan shart sharoitlar shu jumladan iqtidorli o'quvchilarga yaratilayotgan shart sharoitlar haqida ko'rsatmalar berishi lozim.

Har bir iqtidorli o'quvchi va talabani kashf qilishdan oldin u bilan individual ishlashi ,muamolari va o'zining qiziqqan hobbylariga alohida e'tibor berish lozim.Iqtidorli o'quvchilar o'z o'zidan paydo bo'lmaydi ularga ma'lum bir turtki zarur hisoblanadi.O'sha turtki siz,men,yoki atrof –olam bo'lishi mumkin.Har bir o'quvchida iqtidor bor.Uni namoyon eta olishi ma'lum bir vaqt va mehnat talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pedagogik mahorat R.D.Suleymanova Toshkent-2023
2. Internet manbalari arxiv-uz

3. M.Asqarova, S.Matchonov, M.Xudoyberganova, F.Qodirova, X.G'ulomova, A.Boymatova M. Bozorova, O'.Ro'ziboyeva Kichik yoshdagi bolalar nutqini o'stirish. Toshkent'O'ZBEKISTON"2001

